

11. Tartışmacı metin bağlamında eleştirel yazma öğretimine ait izlençe önerisi

Esra Nur TİRYAKI¹

Büşra ATEŐ²

APA: Tiryaki, E. N.; Ateő, B. (2021). Tartışmacı metin bağlamında eleştirel yazma öğretimine ait izlençe önerisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 153-166. DOI: 10.29000/rumelide.953270.

Öz

Okullarda tartışmacı metinlere ilişkin öğretim geręekleřtirilirken eleştirel düşünme süreçlerinden faydalanılmaktadır. Bu durum eleştirel düşünme kavramının tartışma, sorgulama, değerlendirme gibi süreçleri içermesinden kaynaklanmaktadır. Tartışmacı metinler, bireylerin belirli konular hakkında ileri sürülen görüşler üzerinde düşünmesini, sorgulamasını, çıkarım yapmasını sağlamaktadır. Bu durum tartışma sürecinde eleştirel bakış açısına sahip olmanın önemini de belirtmektedir. Eleştirel düşünme becerilerinin yazma sürecinde kullanılmasında ise eleştirel yazma kavramı ortaya çıkmaktadır. Eleştirel yazma seçilen bir konunun derinlemesine incelendiği konunun çeşitli yönlerine dair değerlendirme ve karşılaştırmaların yapıldığı bir yazma türüdür. Eleştirel yazma sürecinde üst düzey zihinsel süreçler aktif olarak kullanılmaktadır. Bu durum öğrencilerin zihinsel becerilerinin gelişiminde aktif rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin olay ve durumlara eleştirel bakma becerisini kazanabilmesi ve bu beceriyi oluşturduğu metinlerde kullanabilmesi hayatın her alanında kullanılabilir bir beceri kazanmalarını sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, tartışmacı yazma bağlamında eleştirel yazma öğretimine ait bir izlençe önerisi sunmaktır. Araştırmada eleştirel metin basamakları oluşturulmuş ve bu adımlar üzerinden örnek metin yazımı geręekleřtirilmiřtir. Eleştirel yazma basamakları yazma öncesi, yazma sırası ve yazma sonrası olmak üzere üç aşamada yapılandırılmış ve ders işleme sürecine uyarlanmıştır. İzlençe önerisi, 8.sınıf düzeyindeki öğrencilerle 2 ders saati süresinde uygulamalı olarak geręekleřtirilebilmektedir. Sonuç olarak eleştirel yazma tartışmacı türlerin öğretiminde kullanılan öğrencilerin karşılaştırma, düşünme, sorgulama, tartışma gibi üst düzey zihinsel becerilerini geliştirmede kullanılabilir bir yöntemdir.

Anahtar kelimeler: Eleştirel yazma, tartışmacı metin, yazma becerisi

Curriculum recommendation on critical writing teaching in the context of argumentative text

Abstract

In teaching on argumentative texts in schools, critical thinking processes have been utilized. This is because the concept of critical thinking involves processes such as discussion, questioning, and evaluation. Argumentative texts enable individuals to think, question and make inferences on the opinions put forward about certain issues. This situation also indicates the significance of having a critical perspective in the discussion process. In the use of critical thinking skills in the writing

¹ Doç. Dr. , Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakóltesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Hatay, Türkiye) etiryaki@mku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2418-7194. [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 01.05.2021-kabul tarihi: 20.06.2021; DOI: 10.29000/rumelide.953270]

² Yüksek Lisans, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi ABD (Hatay, Türkiye) busra-ates@outlook.com, ORCID ID: 0000-0002-1927-0583.

process, the concept of critical writing emerges. Critical writing is a type of writing in which a selected topic is examined in depth and evaluations and comparisons are made on various aspects of the topic. High-level mental processes are actively utilized in the critical writing process. This situation plays an active role in the development of students' mental skills. Furthermore; students gain the ability to critically look at events and situations and use this skill in the texts they create, enabling them to gain a skill that can be used in all fields of life. The objective of this research is to present a curriculum proposal for teaching critical writing in the context of argumentative writing. In the research, critical writing steps have been created and sample text writing has been carried out through these steps. Critical writing steps are structured in three stages as pre-writing, writing and post-writing and integrated into the coursework process. The sample syllabus can be p with 8th grade students in 2 course hours. As a result, critical writing is a method that can be used to improve students' high-level mental skills such as comparing, thinking, questioning, and discussing.

Keywords: Critical writing, argumentative texts, writing skills

Giriş

Enformasyon çağı olarak nitelendirilen günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının artması yeni sosyalleşme alanları da doğurmuş (Karagülle ve Çaycı, 2014), bireylerin etkileşim ortamlarını çeşitlendirmiştir. İletişim ortamlarında yaşanan bu çeşitlilik bireylerin kendilerini net ve doğru bir şekilde ifade etmelerinin önemini de artırmaktadır.

İletişim sürecinde bir araç olarak yazı (Karatay, 2015: 21), diğer insanlara kendini tanıtmının (Gündüz ve Şimşek, 2019: 19), fikirlerini paylaşmanın en etkili ve kalıcı yolu olarak görülmektedir (Göçer, 2019: 83). Bunlara ek olarak, yazma sürecinde dil becerilerinin yanında zihinsel süreçlerin de kullanılması bireylerin düşüncelerini genişletmesi, bilgilerini düzenlemesi, düşüncelerini aktarması, somutlaştırması gibi çok sayıda becerinin gelişimini de sağlamakta ve bu yönleri sayesinde yazma öğretimi bireylerin zihinsel gelişimi açısından büyük önem taşıyan bir süreç hâline gelmektedir (Güneş, 2007). Buna göre, yazma becerilerinin geliştirilmesi öğrencilerin zihinsel becerilerinin geliştirilmesinde, kendilerini doğru şekilde ifade etmelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Türkçe derslerinde öğrencilerin yazma becerileri geliştirilirken konularına, yapılarına, türlerine göre sınıflandırılmış metinlerden yararlanılmaktadır. Metinlerin sınıflandırılması, öğretme sürecinde öğretmene dersi daha iyi planlaması için yardımcı olurken yazma sürecinde de öğrencilere yardımcı olmakta; her metnin kendine özgü şematik yapısının bilinmesi öğrencilere yazma sürecinde hazır şemalardan yararlanma fırsatı tanımaktadır. (Yalçın, 2006; Akyol, 2006; Güneş, 2007). Metin türlerinin yapı ve özelliklerinin bilinmesi öğrenme sürecinde öğrenciye rehber olmakta ve düşüncelerini organize edilmiş şekilde sunmasına yardımcı olmaktadır.

Bu bağlamda eleştirel yazma öğretiminin basamaklarının tartışmacı metin basamaklarına uyarlanmasına dair bir izleni gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı eleştirel yazma öğretiminin tartışmacı yazma öğretimine ait izlenisini ortaya koymaktır. Bu nedenle çalışma, nitel araştırma modelindedir.

1. Tartışmacı metin yapısı

Tartışma kelimesi “birbirine karşıt dūřünceleri karşılıklı savunma” (TDK, 2011; 2273) anlamına gelmektedir. Hamzadayı’ ya göre (2019) tartışmacı anlatımların esasında görüş ayrılığı bulunmakta bireyler bir konudaki iddialarını karşı tarafa kabul ettirebilmek için mantıksal gerekçelere ihtiyaç duymaktadır. Tartışmacı metin “Dūřüncüyü geliştirme yollarını kullanarak yazarın bir konu hakkında verileriyle beraber öne sürdüğü iddiasını destekleyip, karşı iddia ve iddiaları çürüttüğü ve bunlarla konuyu sonuca bağladığı metin türüdür (Tiryaki, 2011:13)” Tartışmacı metin üzerinde ortak bir anlayışa karar kılınamayan bir konu hakkında yazarın belli bir görüşü kanıtlarıyla beraber savunmasıdır. Bu metin türü öğrencilerin dūřünme, tartışma, argüman geliştirme becerilerini desteklemektedir.

Tartışmacı metinler, kendilerine özgü bir yapıya sahiptirler. Tirkkonen- Condit’ e göre (1986’dan akt: Hamzadayı, 2019: 253), “Tartışmacı anlatıma dayalı metinleri bir tez içerdığı ve bir sorun-çözüm yapısını ortaya koydukları için diğer anlatım biçimlerine dayalı metinlerden ayırt etmek daha kolaydır.” Tartışmacı metnin bu farklı yapısı ona özel model yapıları hazırlanmasını sağlamıştır. Toulmin (1958) altı ögeyi içeren bir tartışma modeli önermiştir. Fakat bu modelin geçerliği tartışılmaktadır. Aldağ’a göre (2006) Toulmin Modeli sınırlılıklara sahiptir ve yazma konusunda daha işlevsel bir modele ihtiyaç duyulmaktadır. Tiryaki (2011) tartışmacı yazmayı ana ve yardımcı elementler olarak iki ayrı kısımda ele almakta olup ana elementleri veri, iddia, karşı iddia, sonuç yardımcı elementleri ise destek gerekçesi ve çürütme gerekçesi olarak belirtmektedir.

1.1. Ana elementler

Ana elementler veri, iddia, karşı iddia ve sonuçtur.

Veri: Bu bölüm tartışmaya giriş niteliğinde bir bölümdür. Konuya dair sahip olunan görüşün alt yapısını oluşturur. Bu bölümde probleme ve konuya dair genel bilgiler verilir.

İddia: Bir konu ya da durum hakkında bireyin sahip olduęu görüřleri ifade etmesidir. Yazarın kendi dūřüncesini savunduęu bölümdür. İleri sürülen görüřler veriler ile desteklemelidir.

Karşı iddia: Yazarın savunduğu dūřüncenin karşısında yer alan görüşlerdir. Tartışmacı metinde yazarın amacı bu dūřünceleri çürütmek, kendi iddiasının doğruluğunu kanıtlamaktır.

Sonuç: Yazarın iddia ve karşı iddiaları bir sonuca bağladığı bölümdür. Bu bölümde ulaşılan bulgular verilirken iddialarla uyum içerisinde olmasına ve net bir şekilde ifade edilmesine önem gösterilmelidir.

1.2. Yardımcı elementler

Yardımcı elementler destek gerekçesi ve çürütme gerekçesinden oluşmaktadır.

Destek gerekçesi: Yazarın fikirlerini desteklemek için ortaya attığı kanıtlar, görüşlerdir. Knudson’a göre (1992) bireyin bilgi eksikliklerine sahip olması tartışma sürecinde iddiasını destekleyememesine neden olmaktadır.

Çürütme gerekçesi: Yazarın karşı iddiaların geçerliliğini azaltmak için ortaya attığı kanıtlardır. Nussbaum ve Schraw' a göre (2007) başka bir iddiayı çürüten iddia veya yazarın temel iddiasına karşı çıkmak için bir neden sunan görüştür.

2.Eleştirel yazma

Eleştirel yazma, bireylerin üst düzey zihinsel becerilerini kullanarak metin üretmelerini gerektiren bir yazma tekniğidir. Eleştirel yazabilmek için öğrencinin sorgulama, eleştirel düşünme, tartışma, çıkarım yapma, analiz ve sentez gibi becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Paul ve Elder'a göre (2005'den akt. Karabay, 2011:16) eleştirel yazma "Yazarın, yazıya aktarmadan önce düşüncelerini analiz ederek bir plan yaptığı ve daha sonra içerik oluşturup, varsayımlarda bulunup, kanıtlar ve tartışmalar sunarak görüşünü savunduğu ve sonuca vardığı, anlamsal fikirler bütünü sentezleyerek yazıya döktüğü, yazılı metni açıklık, bütünlük ve organizasyon gibi ölçütleri temel alarak değerlendirdiği bir süreçtir." Bu sürecin bileşenlerine dair birçok aşama önerilmiştir. Kurland' e göre (2000'den akt: Karabay, 2012:81) "Eleştirel yazar kanıtları, varsayımları ve tartışmaları ileri sürmek için bir içerik oluşturur ve bu içerikten bir sonuca varır." Buna göre eleştirel yazma etkinliğinde bulunan bir birey önce veri toplamalı daha sonra bir sonuca ulaşmalıdır.

Stapton (2001'den akt: Karabay, 2012:82) yazılı metinleri eleştirel düşünme elemanları olarak değerlendirebilmek için aşağıdaki ölçütleri önermiştir,

1. Tartışmalar
2. Nedenler
3. Kanıtlar
4. Karşı koyma ve yalanlamayı tanımlama
5. Sonuç
6. Yanlış düşünceler nedensellikteki hatalardır (Karabay, 2012).

Buna göre eleştirel bir yazıda kanıt ileri sürme, iddiaları çürütme iddiaları tartışma, neden belirtme gibi aşamalar bulunmalıdır.

"Wallace & Wray (2008'den akt: Karabay, 2012: 85) ise eleştirel bir yazı yazarken dikkat edilmesi gerekenleri "Eleştirel Yazmanın Elementleri" başlığı altında on madde ile belirtmiştir. Bir metin yazarken;

1. Yazar olarak ne başarılmaya çalıştığını net bir şekilde ifade etme.
2. İleri atılan tezi geliştirmede yazara yardımcı olan ve yazarın kolayca izlenebilmesi için okuyucuya yardımcı olsun diye raporun (çalışmanın) mantık yapısını oluşturma.
3. Ana iddiaları net bir şekilde ifade etme.
4. Eleştirel okuyucuları ikna etmek için uygun kanıtlarla iddiaları destekleme.
5. Genellemeleri geniş içerikli yapmaktan (oluşturmaktan) kaçınma.
6. Raporda kullanacak anahtar terimleri tanımlama ve tutarlı bir şekilde kullanma.
7. Yazıda yardımcı olacak değerleri netleştirme.
8. Yeterince iddiaları desteklenirse, okuyucuların ikna edilebilir olduğunu varsayma.
9. Raporda ilgisiz ve konu dışı sözlerden kaçınarak ve konu ile ilgili her şeye yer vererek baştan sona dikkati sürdürülebilme.
10. Metin içinde atıfta bulunduğu kaynaklara ve kaynakçanın tam ve yanlışsız olmasına dikkat etme (Karabay, 2012: 85)".

Buna göre yazar, konusunu net bir mantık düzlemine oturtmalı ve iddialarını kanıtlarıyla birlikte sunmalıdır. Bunları yaparken de tutarlı olmalı, genelleme yapmaktan kaçınmalı ve okurun ilgisini canlı tutmayı başarmalıdır.

Cottrell (2013:197) eleştirel yazmaya dair aşağıda verilen önerileri sunmaktadır. Cottrell 'in önerileri řu şekildedir,

- Konuyla ilgili pozisyonunuz hakkında net olun.
- Sonuçlarınız hakkında net olun.
- Net bir akıl yürütme planı inşa edin.
- Sebeplerinizi açıklarken kanıt kullanın.
- Çoklu bakış açısından bakın.
- Kendi çalışmanızı eleştirel bir şekilde analiz edin.

Eleştirel yazma
Verinin (eleştirel yazmaya konu olan olay, durum, konunun) önemini tanımlar.
Verinin güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirir.
Bilgileri birbirleriyle karşılaştırır.

Bu önerilere göre yazar, eleştirel yazma sürecinde kendine bir konum belirlemeli ve bu konumdan hareketle bir plan oluşturmalıdır. Yazar, oluşturduğu plandan hareketle, kanıtlarıyla birlikte sebeplerini ileri sürerek bir sonuca ulaşmalı ve ulaştığı sonucu da analiz etmelidir.

Cottrell (2013), Paul ve Elder (2005), Kurland (2000), Stapton (2001) ve Wallace and Wray (2008) 'in öne sürdüğü düşünceler değerlendirildiğinde eleştirel yazmaya dair ortak bir çerçeve oluşturulmaktadır. Buna göre eleştirel bir yazıda; iddialar belirli bir plan dahilinde verilmelidir, ileri sürülen veya karşı çıkılan iddialar kanıtlarla temellendirilmelidir, yazar gerektiğinde kendi bakış açısından çıkıp çoklu açıdan metne yaklaşabilmelidir. Sürecin sonunda tartışmalar sentezlenmeli ve sonuca varılmalıdır.

Mantıklı yargılarda bulunur.
Kanıtlara göre bir yargıyı savunur.
Bir verinin (iddianın, düşüncenin, teorinin) konuyla neden alakalı olduğunu gösterir.
Savunulan bir verinin neden içe yarayacağını gösterir. (En iyi)
Verinin uygun veya kabul edilir olup olmadığını tanımlar.
Zamanlamanın neden önemli olduğunu tanımlar.
Bileşen parçalarının önemini vurgular.
Seçilebilecek her seçenek için nedenleri verir.
Ayrıntıların önemini belirtir.
Bilgileri önem sırasına göre yapılandırır.
Ögeler arasındaki bağlantının arka planını gösterir.
Bilgileri değerlendirir ve sonuçlar çıkarır.

Aşağıda Cottrell (2013)'in eleştirel yazmaya ilişkin oluşturduğu tablo yer almaktadır.

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Tablo 1: Eleştirel yazma (Kaynak: Cottrell,2013)

Tablo 1’de yer alan bilgilere göre eleştirel yazma sürecinde var olan bir durumun değerlendirilmesi ön plana çıkmaktadır.

Cottrel’ in (2013) eleştirel yazmaya ilişkin tablosu ve Tiryaki’nin (2011) belirttiği tartışmacı metin yazma aşamalarından hareketle Tablo 2’ de tartışmacı metin ve eleştirel metne dair karşılaştırma yapılmaktadır.

Tartışmacı Yazma	Eleştirel Yazma
Problem durumunu belirler.	Konunun önemini belirler.
İddiasını ortaya atar.	Konuya dair bilgileri karşılaştırır.
İddiaya ait destek gerekçesini belirtir.	Kanıtlara göre bir yargıyı savunur.
Karşı iddia belirtilir.	Zayıf bulunan yargı belirtilir.
Karşı iddiaya yönelik destek gerekçeleri belirtilir.	Zayıf bulunan yargıya ait destek gerekçelerine yer verilir.
Karşı iddia çürütülür.	Yargının neden zayıf bulunduğu kanıtlarıyla belirtilir.
Karşı iddianın kabul edilebileceği durumlar verilir.	Zayıf bulunan yargı ile güçlü bulunan yargı arasındaki bağ vurgulanır.
Sonuca varılır.	Veriler değerlendirilir.

Tablo 2: Tartışmacı Yazma- Eleştirel Yazma

Tablo 2’de yer alan karşılaştırmadan hareketle izlenice gerçekleştirilecektir.

2.1. Eleştirel yazma basamaklarının uygulanması

Tartışmacı metin yazımında eleştirel yazma basamaklarını kullanacak öğrenciler için yazma öncesi, yazma sırası ve yazma sonrası olmak üzere üç aşamalı bir izlenice oluşturulmuştur. Bu aşamalar oluşturulan örnek bir metinle desteklenmiştir. İzlenice önerisi, 8.sınıf düzeyindeki öğrencilere 2 ders saatinde uygulanabilir.

2.1.1. Yazma öncesi

Yazma öncesi aşamada öğrencilerin bir konu belirlemesi istenebilir ya da öğretmen belirlediği bir konu hakkında hazırlık çalışmaları yaptırabilir. Konu seçimi öğrenci tarafından yapılacaksa öğretmen öğrenciye rehberlik etmelidir. Öğrencinin konu seçiminde hedef kitleyi, yazma amacını, yazımın türünü, seçilen konuya dair önbilgilerini ve ilgisini göz önünde bulundurması ve konuyu sınırlandırması sağlanmalıdır.

Konunun öğretmen tarafından verildiği durumlarda verilen konuyla ilgili ön hazırlık çalışmaları yapılmalıdır. Bu aşamada öğrencilerin konuyla ilgili önbilgilerini ortaya çıkarmak için zihinsel çalışmalar yaptırılmalıdır. Bunun için öğrencilerle beyin fırtınası, kümeleme gibi çeşitli teknikler

yapılabilir, öğrencilere konuyla ilgili çeşitli görsel ve işitsel malzemeler sunulabilir. Örneğın “Sizce öğrenim sürecinde uzaktan eğitim mi yüz yüze eğitim mi daha etkilidir?” şeklinde bir konu verilir. Öğrencinin bu konudaki bilgilerini ortaya çıkarmak ve konuya ilgisini çekmek amacıyla güncel haberler, çeşitli köşe yazıları sunulabilir, öğrencilerin sınıf içerisinde kendi deneyimleri hakkında konuşmaları istenebilir. Aşağda öğrencileri zihinsel olarak konuya hazırlamak için kullanılabilcek kurgu bir diyaloga yer verilmiştir.

Örnek Diyalog

-Öğretmen: *Biliyorsunuz ki bilgisayar teknolojilerini derslerimizde çok sık kullanmaya başladık. Özellikle pandemi sürecinde uzaktan eğitim kavramı öne çıktı. Siz de bazı derslerinizi internet üzerinden dinlemişsinizdir. İnternet üzerinden dinlediğiniz derslerde süreç sizin için nasıl geçiyor? Bu süreçte yaşadığımız ilginç bir olay var mı?*

-Öğrenci 1: *Evet öğretmenim uzun süredir derslere bilgisayardan giriyorum. Ama internetimiz sürekli kopuyor. Derslerden hiçbir şey anlamıyorum. Sürekli ağ bağlantısı ile ilgili sorunlar çıkıyor.*

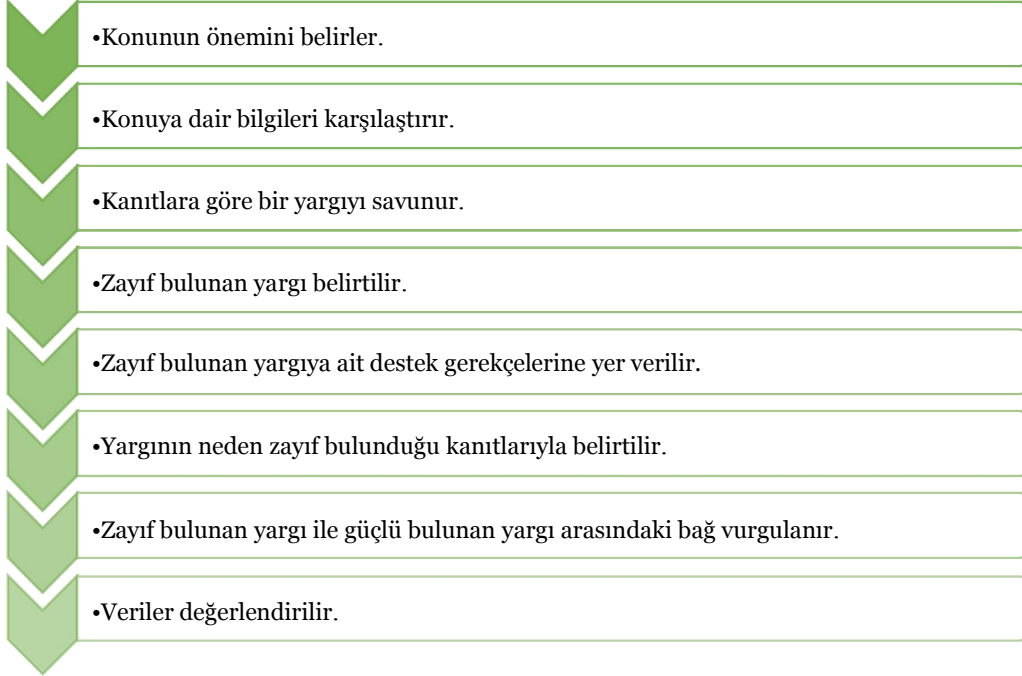
-Öğrenci 2: *Ben çok memnunum öğretmenim. Keşke sürekli böyle olsa. Benim için daha rahat oluyor.*

-Öğrenci 3: *Ben kararsızım öğretmenim. Bazı dersler benim için çok verimliken bazı derslerde ders süreci teknik problemlerle geçiyor ya da dersi anlayamıyorum.*

-Öğrenci 4: *Öğretmenim ben yaşadığım bir olayı anlatmak istiyorum. Geçen gün dersimizin olduğu saatte evimize misafir gelmişti. Benim dersimi izlediğim odada da misafir vardı. Ders sürecinde hepimizin sesi kapalıydı ama öğretmenim bana soru sorunca açıp cevap vermiştim. Sonra kapatmayı unutmuşum. O sırada da misafir odasında benim komik bir çocukluk anım anlatılıyordu. Bir anda tüm sınıf gülmeye başlayınca ben sesimin açık kaldığını fark edebildim. O gün çok utanmışım.*

2.1.2. Yazma Sırası

Bu basamakta öğrenci öğretmenin rehberliğinde aşağıdaki eleştirel yazma basamaklarını kullanarak metnine ilişkin taslağı oluşturabilir.

Tablo 3. Eleştirel Yazma Basamakları

Aşağıda “Öğrenim sürecinde uzaktan eğitim mi yüz yüze eğitim mi daha etkilidir?” konusuna yönelik eleştirel metin oluşturma basamakları kullanılarak oluşturulmuş bir metin yer almaktadır.

Örnek Metin Yazımı

2.1.2.1. Konunun önemini belirler.

2020 ve 2021 yılları pek çok insanın hayatında büyük değişikliklere yol açtı ve halen açmaya devam ediyor. Toplumsal ve bireysel alışkanlıklar sosyal yaşamın kısıtlanması ile birlikte değişip şekil değiştiriyor. Değişim yaşanan noktalardan birisi de eğitim yaşantılarına yönelik. Hafta içi belirli saatlerde evden çıkılıp okula gidilmesi ve orada oluşturulan resmi düzenin takip edilmesi, çeşitli derslere sınıf ortamında öğretmen ve sınıf arkadaşlarıyla yüz yüze olacak şekilde girilmesi toplumların uzun süredir takip ettiği eğitim modeli. Fakat bu modelin artık takip edilemeyecek durumda olması toplumları bir karmaşa içine sürükledi. Bu süreçte yüz yüze eğitim yerine en çok uzaktan eğitimden yararlandı. Fakat uzaktan eğitim platformlarının alışılan eğitim ortamlarından çok farklı olması toplumda birtakım tartışmaları ortaya çıkardı.

2.1.2.2. Konuya dair bilgileri karşılaştırır.

Tartışmalar genellikle uzaktan eğitim sürecinin verimli gerçekleşip gerçekleşmediğine ve eğitim sürecinin sonunda istenen çıktının alınıp alınmadığına yönelik gerçekleşiyor. Bunun yanı sıra uzaktan eğitim sürecinde samimiyet ve içtenliğin yakalanıp yakalanmadığı da tartışılan konular

arasında. Bu tartışmalarda belli başlı üç grup olduğu belirtilebilir. 1. grup süreçte yaşanan aksaklıklar sebebiyle uzaktan eğitime tamamen karşı olup dijital ortamın yüz yüze eğitimdeki iletişim ortamını tamamen yok ettiğini savunuyor. 2. grup uzaktan eğitimin günlük hayatta yapılan birtakım formaliteleri kaldırarak eğitime odaklanmayı sağladığı belirtiyor. 3. grup ise uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin güçlü ve güçsüz yanlarını birleştiren bir anlayışa sahip. Onlara göre uzaktan eğitim sürecinde yaşanan teknik aksaklıklar derslere odaklanmayı ve anlamayı olumsuz etkilese de dijital ortamların sunduğu rahatlık ve konfor eğitime olumlu yansımakta.

2.1.2.3. Kanıtlara göre bir yargıyı savunur.

Uzaktan eğitim sürecinin belirli olumsuzluklar oluşturduğu kabul edilen bir durum. Bu olumsuzluklar maddi nedenler, teknik aksaklıklar, dersi nasıl anlatacağını bilememe gibi etkenlere bağlanıyor. Bu gibi olumsuzluklara rağmen çevrimiçi ortamlar ders işleme süreçlerine yeni bir yaklaşım getiriyor. Öğrencilerin yemek yeme, okula uygun kıyafet giyme, servise binme gibi her gün tekrarladığı belli başlı formaliteler ortadan kalkıyor, bireysel tercihler daha fazla ön plana çıkıyor. Bu süreç günümüzde daha fazla konuşulan zenginleştirilmiş bireysel öğretim planlarının oluşturulmasına yönelik bir adım olabilir.

2.1.2.4. Zayıf bulunan yargı belirtilir.

Uzaktan eğitim sürecinin tamamen olumlu bir işleyişi olduğu geleneksel eğitim süreçlerinin terk edilmesi gerektiği veya uzaktan eğitimin direkt verimsiz olarak nitelendirildiği görüşler üzerinde çalışılması ve çeşitlendirilmesi gereken düşünceler.

2.1.2.5. Zayıf bulunan yargıya ait destek gerekçelerine yer verilir.

Sürece ilişkin net yargılara ulaşabilen gruplar buna yönelik çeşitli savlar ileri sürüyorlar. Uzaktan eğitime karşı tamamıyla olumsuz bakış açısına sahip olanlar eğitim sürecinde öğrencilerle iletişim kurulmasında zorluk yaşadıklarını öğrenme durumlarını kontrol edemediklerini belirterek sınıf içindeki etkileşim ortamı gibi olmadığını ileri sürüyorlar. Buna kanıt olarak sınavda kopya çekmenin engellenmesinin zorluğu, uzaktan eğitim süreçlerine uygun ders materyalinin az sayıda olması, öğrencilerin derse katılmamalarını gösteriyorlar. Uzaktan eğitimi tamamen olumlu bir süreç olarak nitelendirenler ise öğrencilerin istemedikleri ortamlarda bulunma zorunluluklarının olmamasını, kendi istedikleri rahat bir ortamda derse katılabildiklerini belirtmektedirler. Bu durumun öğrencilerin okul yaşantılarına yönelik kaygıyı azaltacağını ileri sürmektedirler.

2.1.2.6. Yargının neden zayıf bulunduğu kanıtlarıyla belirtilir.

Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim süreçlerine ilişkin yapılan araştırmalar incelendiğinde çalışmalarda iki sürece de ilişkin kesin bir yargı vermek yerine güçlü ve güçsüz yanlarının belirtildiği güçsüz olan yönlerine yönelik çözüm önerileri geliştirildiği görülmektedir. Sürece ilişkin çalışmalar uzaktan eğitimin direkt olumlu veya olumsuz olarak nitelendirilemeyeceğini göstermektedir.

2.1.2.7. Zayıf bulunan yargı ile güçlü bulunan yargı arasındaki bağ vurgulanır.

Veriler bazı konularda uzaktan eğitimin daha faydalı olduğunu bazı konularda ise yüz yüze eğitimin gerisinde kaldığını göstermektedir. Örneğin öğrencilerin teknoloji ile iç içe olan süreçleri

kullanmaları dijital okuryazarlıklarını artırırken ders süreçlerinde sosyal etkileşimin daha az olması öğrencilerin sosyal gelişimlerinin niteliğine yönelik soru işaretleri oluşturmaktadır. Bu durum nereden bakıldığına bağlı olarak sürece ilişkin net tavırların alınmasına sebep oluyor olabilir.

2.1.2.8. Veriler değerlendirilir.

Uzaktan eğitime ilişkin ileri sürülen görüşler sürecin verimliliği-verimsizliği ve konfor-samimiyetsizliği ikilemleri üzerinden sürdürülmeye devam etmektedir. İlerleyen süreçlerde teknik aksaklıkların çözüme ulaştırılmasının, öğretmenlere yönelik dijital materyallerin sayısının artırılmasının, uzaktan eğitime ilişkin eğitimlerin gerçekleştirilmesinin sürece ilişkin olumsuz görüşleri azaltacağı kanısındayım. Sürecin olumlu yönlerinin eğitimde daha etkin ve uygulanması ise bireysel konforun ön planda olduğu uzaktan eğitimi hayatlarımızın vazgeçilmez bir parçası hâline getirecektir.

2.1.3. Yazma sonrası

Bu aşamada oluşturulan metinler yazım kuralları ve anlatım yönünden gözden geçirilmeli taslaklara son şekilleri verilmelidir. Öğretmen bu süreçte öğrencilere rehber olmalı sık sık dönüt vermelidir.

Tartışma ve sonuç

Okullarda yazma becerisinin öğretiminde metinlerden yararlanılmaktadır. Öğrenciler belirli bir konuda metin oluşturma, metin tamamlama, boşluk doldurma gibi etkinlikler gerçekleştirerek yazma becerilerini geliştirmektedir. Kullanılacak metinlerin seçiminde ders sürecinde yapılacak etkinlikler ve dersin konusu önem kazanmaktadır. Metinlerin konularına göre seçiminde çeşitli sınıflamalardan yararlanılabilmektedir. Çeşitli sınıflamalar içindeki metinlerin kendilerine özgü yapıları bulunmaktadır. Metinlere dair şekil ve içerik özelliklerinin bilinmesi öğretim sürecinde öğretmen ve öğrenciye fayda sağlayan bir unsurdur.

Tartışmacı metinlerden bilgileri karşılaştırma, belirli bir fikri savunma ya da çürütme, olaylara nesnel ve tarafsız bakabilme gibi çeşitli zihinsel işlemler sırasında yararlanılmaktadır. Olaylara tarafsız bakabilme, belirli bir yargıyı nesnel bir biçimde savunabilme becerisini karşılayan kavram ise eleştirel düşünmedir. Eleştirel düşünme becerilerini yazma sürecinde kullanırken eleştirel yazmadan yararlanılmaktadır. Öğrencilere eleştirel yazma becerisi kazandırılırken takip edilmesi gereken adımlar bulunmaktadır. Öğrencilerin yazma sürecinde belirli şemaları takip etmesi hem yazma kaygılarının azalmasında hem de konuyu zihinlerinde örgütlemelerinde yardımcı olacaktır. Onan' a göre (2012) bilgiyi düzenleme sürecinde görsellerin kullanılması ve öğrenilenlerin şemaya dönüştürülmesi kavramının gerçekleştirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Araştırmada tartışmacı yazmaya ilişkin eleştirel yazma basamakları oluşturulmuş ve oluşturulan adımlar üzerinden süreç odaklı yazma öğretimi takip edilerek örnek bir metin yazımı gerçekleştirilmiştir. Eleştirel yazmanın öğrencilerin yazma becerileri üzerindeki etkisine dair yapılan çalışmalarda yöntemin öğrencilerin başarıları üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Atıklar (2008) eleştirel düşünme becerileri ile yazma becerilerinin geliştirilmesi yaklaşımının kompozisyon yazma sürecinde geleneksel yöntemlerden daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tiryaki (2011) araştırması sonucunda eleştirel düşünme ile tartışmacı yazma becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Karabay (2013) çalışmasında eleştirel yazma eğitiminin mevcut programa oranla akademik başarıyı artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar eleştirel

yazma eğitiminin öğrencilerin tartışmacı metin yazmalarındaki başarılarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Ünal ve Tekin (2013) ise Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel yazmaya ilişkin metaforik algılarını araştırdıkları çalışmanın sonucunda katılımcıların eleştirel yazmaya ilişkin algılarının kavramı tam olarak karşılamadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu durumda Türkçe öğretmenlerin eleştirel yazmaya ilişkin bilgilerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Akyol, H. (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök.
- Atıklar, Ö. (2008). *Eleştirel Düşünme Becerileri İle Tobb Ekonomi Ve Teknoloji Üniversitesi'nin İngilizce Hazırlık Okulu Orta Düzey İngilizce Öğrencilerinin Kompozisyon Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aldağ, H. (2005). *Düşünme Aracı Olarak Metinsel ve Metinsel-Grafiksel Tartışma Yazılımının Tartışma Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Cottrell, S. (2013). *The Study Skills Handbook*. London: Palgrave Macmillan
- Göçer, A. (2019). *Yazma ve Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2019). *Anlatma Teknikleri 2: Uygulamalı Yazma Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel.
- Hamzadayı, E. (2019). Yazılı Anlatım Biçimleri. Nihat Bayat (Ed.), *Yazma ve Eğitimi* içinde (s. 249-275). Ankara: Anı..
- Karabay, A. (2012). *Eleştirel Okuma-Yazma Eğitiminin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarılarına ve Eleştirel Okuma Yazma Düzeylerine Etkisi*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana
- Karabay, A. (2013). Eleştirel Yazma Eğitiminin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma Akademik Başarılarına Ve Eleştirel Yazma Düzeylerine Etkisi. *Turkish Studies*, 8(9), 1729-1743
- Karagülle, A. ve Çaycı, B. (2014). Ağ Toplumunda Sosyalleşme ve Yabancılaşma. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 4(1), 1-9.
- Karatay, H. (2015). Süreç Temelli Yazma Modelleri: 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli. Murat Özbay (Ed.), *Yazma Eğitimi* içinde (s. 21-48). Ankara: Pegem Akademi.
- Knudson, E.R. (1992). Analysis of Argumentative Writing at Two Grade Levels. *Journal of Educational Research*, 85(3), 169-179.
- Nussbaum, Michael E. & Schraw Gregory. (2007). Promoting Argument- Counter Argument Integration In Students' Writing. *The Journal Of Experimental Education*, 76(61), 59-92
- Onan, B. (2012). Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretiminde Bilgi İşleme Süreci. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 96-113
- Tiryaki, E. (2011). *Üniversite öğrencilerinin tartışmacı metin yazma becerileri ile yazma kaygısı ve eleştirel düşünme becerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ünal T. F. ve Tekin T. M (2013). Eleştirel Yazmaya İlişkin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Metaforik Algıları. *Turkish Studies*, 8(13), 1595-1606.
- Yalçın, A. (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri: Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ.

Ekler

Ek-1: Örnek Diyalog

-Öğretmen: Biliyorsunuz ki bilgisayar teknolojilerini derslerimizde çok sık kullanmaya başladık. Özellikle pandemi sürecinde uzaktan eğitim kavramı öne çıktı. Siz de bazı derslerinizi internet üzerinden dinlemişsinizdir. İnternet üzerinden dinlediğiniz derslerde süreç sizin için nasıl geçiyor? bu süreçte yaşadığınız ilginç bir olay var mı?

-Öğrenci 1: Evet öğretmenim uzun süredir derslere bilgisayardan giriyorum. Ama internetimiz sürekli kopuyor. Derslerden hiçbir şey anlamıyorum. Sürekli ağ bağlantısı ile ilgili sorunlar çıkıyor.

-Öğrenci 2: Ben çok memnunum öğretmenim. Keşke sürekli böyle olsa. Benim için daha rahat oluyor.

-Öğrenci 3: Ben kararsızım öğretmenim. Bazı dersler benim için çok verimliyken bazı derslerde ders süreci teknik problemlerle geçiyor ya da dersi anlayamıyorum.

-Öğrenci 4: Öğretmenim ben yaşadığım bir olayı anlatmak istiyorum. Geçen gün dersimizin olduğu saatte evimize misafir gelmişti. Benim dersimi izlediğim odada da misafir vardı. Ders sürecinde hepimizin sesi kapalıydı ama öğretmenim bana soru sorunca açıp cevap vermiştim. Sonra kapatmayı unutmuşum. O sırada da misafir odasında benim komik bir çocukluk anım anlatılıyordu. Bir anda tüm sınıf gülmeye başlayınca ben sesimin açık kaldığını fark edebildim. O gün çok utanmıştım.

Ek-2: “Öğrenim sürecinde uzaktan eğitim mi yüz yüze eğitim mi daha etkilidir?” konulu örnek metin

2020 ve 2021 yılları pek çok insanın hayatında büyük değişikliklere yol açtı ve halen açmaya devam ediyor. Toplumsal ve bireysel alışkanlıklar sosyal yaşamın kısıtlanması ile birlikte değişip şekil değiştiriyor. Değişim yaşanan noktalardan birisi de eğitim yaşantılarına yönelik. Hafta içi belirli saatlerde evden çıkılıp okula gidilmesi ve orada oluşturulan resmi düzenin takip edilmesi, çeşitli derslere sınıf ortamında öğretmen ve sınıf arkadaşlarıyla yüz yüze olacak şekilde girilmesi toplumların uzun süredir takip ettiği eğitim modeli. Fakat bu modelin artık takip edilemeyecek durumda olması toplumları bir karmaşa içine sürükledi. Bu süreçte yüz yüze eğitim yerine en çok uzaktan eğitimden yararlandı. Fakat uzaktan eğitim platformlarının alışılan eğitim ortamlarından çok farklı olması toplumda birtakım tartışmaları ortaya çıkardı.

Tartışmalar genellikle uzaktan eğitim sürecinin verimli gerçekleşip gerçekleşmediğine ve eğitim sürecinin sonunda istenen çıktılardan alınıp alınmadığına yönelik gerçekleşiyor. Bunun yanı sıra uzaktan eğitim sürecinde samimiyet ve içtenliğin yakalanıp yakalanmadığı da tartışılan konular arasında. Bu tartışmalarda belli başlı üç grup olduğu belirtilebilir. 1. grup süreçte yaşanan aksaklıklar sebebiyle uzaktan eğitime tamamen karşı olup dijital ortamın yüz yüze eğitimdeki iletişim ortamını tamamen yok ettiğini savunuyor. 2. grup uzaktan eğitimin günlük hayatta yapılan birtakım formaliteleri kaldırarak eğitime odaklanmayı sağladığı belirtiyor. 3. grup ise uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin güçlü ve güçsüz yanlarını birleştiren bir anlayışa sahip. Onlara göre uzaktan eğitim sürecinde yaşanan teknik aksaklıklar derslere odaklanmayı ve anlamayı olumsuz etkilese de dijital ortamların sunduğu rahatlık ve konfor eğitime olumlu yansımakta.

Uzaktan eğitim sürecinin belirli olumsuzluklar oluşturduğu kabul edilen bir durum. Bu olumsuzluklar maddi nedenler, teknik aksaklıklar, dersi nasıl anlatacağını bilememe gibi etkenlere bağlanıyor. Bu gibi olumsuzluklara rağmen çevrimiçi ortamlar ders işleme süreçlerine yeni bir yaklaşım getiriyor. Öğrencilerin yemek yeme, okula uygun kıyafet giyme, servise binme gibi her gün tekrarladığı belli başlı formaliteler ortadan kalkıyor, bireysel tercihler daha fazla ön plana çıkıyor. Bu süreç günümüzde daha fazla konuşulan zenginleştirilmiş bireysel öğretim planlarının oluşturulmasına yönelik bir adım olabilir.

Uzaktan eğitim sürecinin tamamen olumlu bir işleyişi olduğu geleneksel eğitim süreçlerinin terk edilmesi gerektiği veya uzaktan eğitimin direkt verimsiz olarak nitelendirildiği görüşler üzerinde çalışılması ve çeşitlendirilmesi gereken düşünceler.

Sürece ilişkin net yargılara ulaşabilen gruplar buna yönelik çeşitli savlar ileri sürüyorlar. Uzaktan eğitime karşı tamamıyla olumsuz bakış açısına sahip olanlar eğitim sürecinde öğrencilerle iletişim kurulmasında zorluk yaşadıklarını öğrenme durumlarını kontrol edemediklerini belirterek sınıf içindeki etkileşim ortamı gibi olmadıklarını ileri sürüyorlar. Buna kanıt olarak sınavda kopya çekmenin engellenmesinin zorluğu, uzaktan eğitim süreçlerine uygun ders materyalinin az sayıda olması, öğrencilerin derse katılmamalarını gösteriyorlar. Uzaktan eğitimi tamamen olumlu bir süreç olarak nitelendirenler ise öğrencilerin istemedikleri ortamlarda bulunma zorunluluklarının olmamasını, kendi istedikleri rahat bir ortamda derse katılabildiklerini belirtmektedirler. Bu durumun öğrencilerin okul yaşantılarına yönelik kaygıyı azaltacağını ileri sürmektedirler.

Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim süreçlerine ilişkin yapılan araştırmalar incelendiğinde çalışmalarda iki sürece de ilişkin kesin bir yargı vermek yerine güçlü ve güçsüz yanlarının belirtildiği güçsüz olan yönlerine yönelik çözüm önerileri geliştirildiği görülmektedir. Sürece ilişkin çalışmalar uzaktan eğitimin direkt olumlu veya olumsuz olarak nitelendirilemeyeceğini göstermektedir.

Veriler bazı konularda uzaktan eğitimin daha faydalı olduğunu bazı konularda ise yüz yüze eğitimin gerisinde kaldığını göstermektedir. Örneğin öğrencilerin teknoloji ile iç içe olan süreçleri kullanmaları dijital okur yazarlıklarını artırırken ders süreçlerinde sosyal etkileşimin daha az olması öğrencilerin sosyal gelişimlerinin niteliğine yönelik soru işaretleri oluşurmaktadır. Bu durum nereden bakıldığına bağlı olarak sürece ilişkin net tavırların alınmasına sebep oluyor olabilir.

Uzaktan eğitime ilişkin ileri sürülen görüşler sürecin verimliliği-verimsizliği ve konfor-samimiyetsizliği ikilemleri üzerinden sürdürülmeye devam etmektedir. İlerleyen süreçlerde teknik aksaklıkların çözüme ulaştırılmasının, öğretmenlere yönelik dijital materyallerin sayısının artırılmasının, uzaktan eğitime ilişkin eğitimlerin gerçeleştirilmesinin sürece ilişkin olumsuz görüşleri azaltacağı kanısındayım. Sürecin olumlu yönlerinin eğitimde daha etkin ve entegre şekilde kullanılması ise bireysel konforun ön planda olduğu uzaktan eğitimi hayatlarımızın vazgeçilmez bir parçası hâline getirecektir.

Ek 3: Eleştirel yazma basamakları

- Konunun önemini belirler.
- Konuya dair bilgileri karşılaştırır.
- Kanıtlara göre bir yargıyı savunur.
- Zayıf bulunan yargı belirtilir.
- Zayıf bulunan yargıya ait destek gerekçelerine yer verilir.
- Yargının neden zayıf bulunduğu kanıtlarıyla belirtilir.
- Zayıf bulunan yargı ile güçlü bulunan yargı arasındaki bağ vurgulanır.
- Veriler değerlendirilir.